

OBSAH

Úvod	5
Počátky veřejných knihoven	7
Založení knihovny v Rakovníku (1840–1841)	9
První léta (1841–1851)	13
František Hovorka v čele rakovnické knihovny (1851–1873)	15
Knihovna na přelomu 19. a 20. století (1873–1908)	21
Stav knihovny v době zřízení městské čítárny (1908–1919)	25
Za nového knihovního zákona (1919–1931)	27
Za hospodářské krize (1931–1938)	33
Léta Mnichova a okupace (1938–1945)	35
Poválečné roky (1945–1951)	39
Vznik okresní knihovny (1951–1960)	40
Knihovna v novém rakovnickém okrese (1960–1989)	42
Směrem k současnosti	46
Prameny a literatura	50
Seznam zkratk	51

ÚVOD

V roce 1995 vyšla obsáhlá monografie Františka Švarce o dějinách rakovnické okresní knihovny. Jak bylo autorovi vlastní, publikace je faktograficky nabitá a po této stránce se jí stěžejí podaří překonat. Složitější to je s přehledností a srozumitelností, neboť čtenář se v textu ztrácí a má málo příležitostí zamýšlet se nad jednotlivými etapami v dějinách knihovny a pokládat si otázky o úloze tohoto zařízení v místní kultuře. Jinak záslužná a průkopnická Švarcova práce je tak poněkud komplikovaná a poslouží spíše jako encyklopedie pro ověřování některých údajů, i když autor nepracoval se všemi dnes přístupnými prameny. Především fond Archiv města Rakovníka nebyl tehdy uspořádán a nemálo důležitého materiálu nebylo možné dohledat.

V naší brožurě se pokusíme jít odlišnou cestou. V přehledném a stručném textu nastíníme hlavní problémy ve vývoji rakovnické městské knihovny s ohledem na její nezastupitelnou roli ve vzdělávání a v touze po obrozenském pokroku širších vrstev zdejší společnosti. Ukážeme knihovnu také jako nástroj k ovlivňování myšlení obyvatel ze strany různých režimů během dvacátého století. Výběr faktů tak bude oproti F. Švarcovi zúžen a vývoj knihovny prezentujeme v mnohem skromnějším rozsahu, ač jak jsme naznačili, v některých místech bude třeba údaje naopak doplnit.

Zmíněný autor měl své předchůdce, i když se tématem zabývali dávno před ním, v 19. a před polovinou 20. století. První publikovaná zpráva o rakovnické knihovně vyšla již v době jejího zřízení, v *Květech* dne 11. února 1841. Dopisovatel však není uveden. První obsáhlejší výklad o dějinách knihovny podal jeden z jejích zakladatelů, František Hovorka. Dne 11. října 1872 otiskl ve *Světozoru své Stručné dějiny měšťanské knihovny krajského města Rakovníka*. Po krátkém historickém přehledu zde popsal knižní fond s nejstaršími a nejcennějšími svazky, z nichž některé jsou dodnes dochované.

Poslední a nerozsáhlejší rozklad o místní knihovně před Františkem Švarcem publikoval Jan Renner v *Národních listech* 2. března 1942. Článek sepsal k významnému výročí této instituce a nazval jej *Sto let městské knihovny v Rakovníku*. Renner se poprvé postavil k tématu jako historik, ke knihovně procházel prameny a plánoval zpracovat její vývoj až do současnosti. Bohužel v *Národních listech* vyšla pouze úvodní část, týkající se prvního desetiletí. Článek tak končí rokem 1851, ač víme, že s *Národními listy* autor domlouval pokračování. To se nám nedochovalo ani v rukopisné podobě.

V roce 170. výročí založení rakovnické knihovny tedy předkládáme další pokus o zpracování jejího vývoje. Jak vyplývá z předchozích řádků, zamýšlíme pohlédnout na problematiku z odlišného úhlu a zpracovat ji tak, aby se jednalo o text nový, který by přispěl k poznání rakovnické novodobé kulturní historie.